

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԹԻՒ 25.

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ

Ա.ՏԵՌԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.Ք

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ.ՈՅ

ԲՈՑՈՒՄ 1870 ԱՄԻՆ

ՆԻՍ ՔՍԱՆԵՒՀԻՆԴԵՐՈՐԴ

18 ՅՈՒՆԻ 1871

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԵՄ

ՅՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՄԻՒՀԵՆՏԻՍԵԱՆ

— 1871 —

ՀՆԴՀԱՆԻՒՄ ԺՈՂՈՎ

Բ Ա Յ Ո Ւ Մ 1870 Ա Մ Ի Ն

ՆԻՍՏ ԻԵ.

18 Յ Ո Ւ Խ 1871.

ՆԱԽԱԳԱՀ. — Տ. ԵՐԵՄԻՆ. ԵՊԻՄԿՈՂՈՍ (Առժամանակեայ կարգեալ)

ԱՏԵՆԱՊԵՏ. — Ս. ԱՂԱԲԵԿԵԱՆ ԷՖԻՆՏԻ (Բ. Ատենապետ)

ԿԱՐԳ ԽՆԴՐՈՑ

1. Ընդունելութիւն ատենագրութեանց իդ. եւ իդ. նիստերուն :
2. Վաւերացումն նորընտիր երեսփոխանաց :
3. Վերաքննութիւնն Աահմանագրութեան :
4. Տարեկան համարատութիւնն Ազգային Վարչութեան :

Թեանց խմբագրութիւնները ծողովոյն դիտողութեանն ենթարկեց, վաւերացումը՝ նոյնպէս մեծագոյն մասի ներկայութեան կատարելու թէութեամբ :

1. Ընդունելութիւն ԱՏԵՆԱՊՐՈՒԹԵԱՆՑ
իդ. եւ իդ. նիստերուն :

Ժողովը թէ եւ քանիցո կը հրաւիրուի իդ. նիստի ատենագրութեան վրայ իւր դիտողութիւնն ընելու, սակայն ամեն ոք կը լոէ հետեւապէս Ատենապետ էֆ. կ'անցնի իդ. նիստի ատենագրութեան եւ անոր վրայ իւսոք կու տայ :

ՊԵԿԵԱՆ Թ. էֆ. — իդ. նիստի խնդրոց կարգին մէջ « համարատութիւնն Ազգ. Վարչութեան » խօսքը կ'երեւի, ինչպէս նոյն նիստի ատենագրութեան 340 րդ. երեսին մէջ ալ խել մը դիտողութիւններ այս մասին :

Ազգային Վարչութիւնը բառը կրօնական եւ Քաղաքական ժողովները միանգամայն կը նը-

ԳՐՎԱԿԱՐԱՐԱՅԵՑ

ԱՅԻ ԽՈՎ ԴՐԱՋ ՃԳՅԱՐԱՐ

ԽՈՎ ՕՐԻ ՄԱՅԱ

ԽՈՎ ԽՈՎ ՅՈՒ

1781 ՅՈՒ

ԽՈՎ ԱՅԻ
ԽՈՎ ԱՅԻ

ՍԻԼՈՎԱՐԱՐ ԾԱՅՐԱ

ՀԱՅՈՒ ԱՅԻ ԽՈՎ ՅՈՒ

— 1781 —

շանակէ : Մտքերնուս իսկ չ'էր անցներ բնաւ
որ Ազգ . Վարչութիւն ըսելով լոկ Քաղ . Ժողո-
վը պէտք է հասկնալ , եւ ահա ԻԴ . Նիստի ա-
տենագրութիւնը վրայ կը հասնի եւ կը հա-
տառէ ինչ որ չ'էինք կրցած երեւակայել :
Մինչդեռ պաշտօնէ քաշուողը Քաղ . Ժողովը է
միայն եւ Կրօնականը ոչ հրաժեշտ ունի եւ ոչ
ալ իւր գոյութիւնը յայտնի է , ԻԴ . Նիստի ա-
տենագրութեան 351 րդ . Երեսին մէջ « հըրա-
ժարական Ազգ . Վարչութեան » գրուած է :
Այս կէտը պէտք է պարզել եւ եթէ սխալում
մ'եղած է՝ ուղղել դայն :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ Էֆ. — (Պէկեռն էֆ. է առաջիւն
է-ը իսուս) Զեր յարուցած այդ խնդիրը բա-
ռական խնդիր մ'է եւ կը վերաբերի Քաղ. Ժո-
զովոյ անունին. Հիմայ որ ժողովը հրաւիրուած
է ասենագրութեանց խմբագրութեան վրայ
իւր մասնաւոր դիտողութիւններն ընելու եւ
անոր հարազատութիւնը քննելու, անտեղի է
այդ կարդի խնդիր մը մէջ բերել եւ շփոթ
յարուցանել. եւ սակայն 'ի վերջէ երբ կար-
դը դայ կը առանձինն այդ դիտողութիւնն
եւս ընել եւ արձանագրութեան ենթարկել
դայն. բայց հիմա ասենագրութեան մէջ չ'անց-
նիր ձեր դիտողութիւնը :

ՊԵԿԵԱՆ Թ. Էֆ. — Կրօնական Ժողովոյ համարն ալ սլիտի պահանջեմք , ուստի խնդիրը կարծուածին չափ թեթեւ չ'է , այլ խիստ մեծ է ըստ մեզ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ Էֆ. — Կը ակամեմ որ ի՞նչ նիստի
սահմանագրութեան խմբագրութեան վրայ դիտո-
ղութիւն ընող չը կայ :

ԽօՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. Էֆ. — Կը կրկնեմ Պէկեան
էք. ի գիտողութիւնը, վասն զի բառական դի-
տողութիւն մը չէ այն, այլ կենսական խընդ-
րոյ մը, այլ սկզբունքի մը կը վերաբերի :

Աղդ . Վարչութիւն ըսելով կ'իմացուի՝ Աղդ .
Եշխանութեան բոլոր գործադիր ճիւղերը , սա-
կայն Դիւանին վրայ միայն Քաղ . Ժողովոյ հա-
մարաստութիւնն եւ հրաժեշտը կը կենայ , իսկ
Կրօնականը ոչ անուն աւնի , ոչ համար .

Աւրեան բառ մը չ'է որ կը պահսի կամ այլ
իմաստ կը մեկնուի , այլ կրօն . Ժողովը փա-
խուսա կուտայ համարատութենէ : Սակայն
ինչո՞ւ այսպէս կը ծածկուի Քաղ . Ժողովոյ
սատերին եւ Վարչութեան անունին տակ ,
թո՞ղ Ընդհ . Ժողովին անպատճուակ խոստովանի
իւր վիճակը :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ Էֆ. — Քաղ. Փողովոյ համարա-
տուութեան տեղեկագիրը բոլոր իւր ճիւղերուն

արարքը կ'ամփովիէ , եւ անոնց պատմութիւնը
կը բերէ մեղ . իսկ Կրօն . Ժողովոյ համարա-
տուութեան մասին ալ արդէն նախընթաց նիս-
տին Ղազարոսեան էֆ . հարցում ուղղած եւ
Նախագահ Սրբազնն ալ պատասխան տուած
է , հետեւապէս Վարչութեան անունին տակ
ծածկուած փախստեայ ժողով մը չը կայ : Ըստ
Ժողովոյ տեսութենէն բան մը չը վրիպիր եւ
արդէն ամեն ինչ հասկըցուած է : Ուստի չը
պիտի արձանագրուին այս մասին եղած բոլոր
այն դիտողութիւններն որ իմ հարցումիս չ'են
մերաբերիր :

Դարձեալ կը հարցնեմ ատենագրութեան խըմ-
պագրութեան վրայ դիտողութիւն ընող կա՞յ :
ԵՌԻՍՈՒԹԵԱՆ Տ. Էֆ. — Կարծեմ թէ ինէ ա-
ռաջ խօսով մեծարոյ պաշտօնակիցներս պահան-
ջելու իրաւունք ունին որ Քաղ . Ժողովոյ հա-
մարատուութեան տեղեկագրին հետ նաեւ կը-
ունականն ալ իւր պաշտօնատարութեան համա-
ր տայ . սակայն այս իրաւունքը՝ զոր Սահմա-
նագրութիւնը կ'օրինագրէ՝ 'ի դործ դնելու հա-
մար «Վարչութիւն» բառին խմասոք մեկնել ,
ստենագրութեան մէջ զայն ապահովելու մտօք ,
և բառի մը փոփոխումը պահանջել , աւելորդ
ու գտնեմ եւ աննպատակ . Այո՛ , իմ մեծարոյ
պաշտօնակիցներս կրնան այս ինդիրն ՚ի վերջէ
ըրեւան հանել եւ Նախագահ Սրբաղանէն պա-
հանջնէլ կրօն . Ժողովոյ համարը . բայց հիմայ
ուղը չ'է :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. Էֆ. — Պէկեան եւ Խօճա-
արեան էֆէնտիներու գիտողութիւններն իրա-
ացի գտնելով կը ձայնակցիմ անոնց եւ կ'ա-
ւաջարկեմ որ այն գիտողութիւններն՝ որ մեծ
մաստ մը կը պարունակեն՝ 'ի զիր առնուին,
և չ'է թէ իբր աննշան ու անկարեւոր առ ո-
ինչ համարուին :

ԽօՏԱՍԱՐԱԱՆ Օ. Էֆ. — Ատենապետ էֆ. . Եր-
ու անդամ է որ զմեզ յանդիմանած ըլլալու
ամսը ձեր դիտողութիւնները չը պիտի արձա-
ագրուին կ'ըսէ : Նախ Դիւանն ուրիշի խօսից
րայ հեղինակութիւն մը չ'ունի , որ իրաւունք
ու ունենայ զայն արձանագրութենէն գուրու

կողու . սրպրորդ սեր զլտողութիւնսարա ար-
անի չ'են յանդիմանութեան եւ այս տեսակ
րկում մը կրելու : Այս խօսքս ալ պէտք է որ
որձանագրուի : Դիւանն ինքն ինքնին հնրա-
արական Ազգ . Վարչութեան» ըսելով , գլուխ
ը բացեր է ատենագրութեան մէջ , եւ պէտք
զայն սրբագրէ :

Դիտեն թէ Դիւանն իրաւունք ունի բացուած
խնդրէն օտար եւ ատենական կարդէ դուրս խօս-
քելն արձանադրել չը տալու :

Ներկայ ինդիրը ի՞ն. նիստի առենագրութեան
ընդունելութիւնն է, ով որ իւր խօսքերուն
խմբագրութեան կերպին վրայ դիմուղութէն-
ունի, թո'զ ընէ . իսկ այս տեսակ էոնցիրներ՝
աւարբեր քանիր են, առենագրութեան չ'են վե-
վերաբերիր եւ 'ի վերջէ կրնան մասնաւորակէս
ժողովոյ ներկայացուիլ առաջարկութեան ձեւով:
ՊԵԿԵԱՆ Թ. Էֆ. — Առենագետ էֆէնտի ,

Կ'ըսէք թէ մեր խօսքերուն խմբագրութեան
կերպին վրայ դիտողութիւն ընենք միայն Երբ
ուրիշ նիստի մը մէջ ատենագրութիւն մը Ժո-
ղովոյ դիտողութեան ներկայացած էր՝ Ռուսին-
եան էֆ. ի խօսքերուն վրայ քննադատութիւն-
ներ եղան , նոյնպէս ոմանք պնդեցին եւ իրա-
ւացի չը գտան ուրիշի խօսքերը դիտողութեան
առնուլ , սակայն այս առարկութիւնը յարու-
ցանողներուն կարծիքը հերքուեցաւ եւ քննա-
դատութեան տակ ինկան Ռուսինեան էֆ. ի

խօսքերը, հետեւապէս եւ մերժուեցան Ժողովէն, Հսկէլ է որ իւրաքանչիւր երեսվոխան ոչ մշայն իւր՝ այլեւ ուրիշի խօսքերուն արձանագրութեան վրայ ալ դիառղութիւն ընելու իրաւունքն ունի եւ այս ալ արդէն Ժողովին ըն-

զունուած է : Իսկ իմ դիտողութիւնս բառական դիտողութիւն մը չ'է . չ'ըսի թէ ինչո՞ւ գրասեղան բառին տեղ գզրոց բառը դործածուեր է , այլ կ'ըսեմ թէ Քաղ . Ժողովոյն առանձինն Վարչութիւն անունը տրուած է , թէ առանց Կրօն . Ժողովոյ չը կրնար Աղջը կառավարուիլ , թէ Կրօն . Ժողովոյ պաշտօնը Քաղաքականին յանձնած չ'ենք մենք , եւ թէ պէտք է այդ խորագիրը փոխուի եւ արձանադրուի , որպէս զի օր մը այլ իմաստ հետեւութիւն մը եւ անպատճութիւն մը չը ծագի առկէ :

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ Էֆ.— Երբ ժողովականներէն մին
խնդրոց կարդին եւ ատենագրութեանց մէջ
տեսնուած «համարատութիւն եւ հրաժարա-
կան Ազգ . Վարչութեան» խորագրերուն վրայ
գիտողութիւնը ըրաւ , կարծեցի թէ Կրօն . Ժո-
ղովական պատմութիւնը կ'ուժուածական սական

կողոյ չպայռւթիւնը վուզէր ակարդալ, առայս
չէի երեւակայեր բնաւ որ կարծուի թէ Դիւա-
նը՝ կրօն . Ժողովոյ համարատուութենէ վա-
խուսաց գիւրացնելու համար՝ անուն մը , բառ
մը նետած է մէջտեղ , որպէս զի կրօն . Ժողովի
անոր մէջ ապաւէն մը գտնէ եւ զինքը պար-
արկէ : Դիւանը՝ «համարատուութիւն» կամ «հը-
րաժարական» Աղգ , Վարչութեան» ըսել ուղած

Վասն զի այսպէս ըսելով չէ թէ ինչպէս
ենթագրեն ոմանք, Կրօն . Ժողովը այդ անու-
ին տակ պահպանած կ'ըլլայ, այլ ընդհակա-

ակն զանի եւս ընդհ . Ժողովոյ ասեանը հրա-
իրած եւ միանդամայն առիթ մատակարարած
ք երեսիոխանք Քաղ . Ժողովոյ համարատու-
լթենէն ետքը՝ վնտոեն նաեւ Կրօն . Ժող-
ովոյ համարն ալ , տեսնելով որ Ազգ . Վարչու-
թեան համարատուլթիւնն ու հրաժեշտը ծա-
ռւցուած է պաշտօնապէս եւ միայն Քաղ . Ժո-
ղովոյ եւ իր ճիւղերուն համարատուլթեան
ուղեկագիրը կայ մէջտեղ դրուած : Եթէ վար-
ական երկամեայ շրջանի լրման առթիւ է որ
Հաղ . Ժողովը ըստ տրամադրութեան ազգ . օրի-
աց՝ համար եւ հրաժեշտ կուտայ , մի եւ նոյն
որամադրութեան ներքեւ սկսութ էր գործեց-
րօն . Ժողովը ալ : Արդ՝ դիտել արժան է թէ
ործին ընական ընթացքէն ո՛րքան հեռի են ե-
լած գուշակութիւններն , եւ որքան աւելորդ
ուերկայ սկարագայից մէջ՝ երբ խնդիրը ատենագ-
ութեան վրայ է :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Ք. Էֆ. — Ա.ԹԵՇՎԱԴՐՈՒՄԻՐ Էֆ.
այսարարութեան համեմատ՝ կրնանք առաջ ա
ռենագրութեան խմբադրութեան վրայ մասնա
որ դիտողութիւններ ընել եւ յետոյ ընդհանու
դիտողութեանց անցնիլ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՍՐԲԱԶԱՆ . — Խնդիրն ամփոփենք
«Վարչութիւն» բառն անգամ մ'ալ շվիթու-
թիւններ յարոյց , երբ Սոյ Կաթողիկոսակա-
նուզրոյն ասթիւ «ընտրութիւնը գաւառին , վա-
ւերացումը կեղրոնին» ըստեցաւ : Աղդային բ-
լոր ժողովներն եւ աեսուչ խօրհուրդներն ու հ-
գաբարձութիւնները միանգամայն «Վարչութիւ-
նի անուանին հանրական առումով մը . ուստ-
միայն Քաղ. ժողովոյ անունը տալու է ներկա-
պարագայից մէջ , որով շվիթութեան տեղի չ-

ՄԱԶԼՅՄԵԱՆ Յ. Էֆ. — Կը հարցնեմ թէ այդիտողութիւններն պիտի արձանագրուի՞ն թոչ։ Այնքան օրինաւոր են անոնք եւ կարեւոր եթէ ատենագրութենէն դուրս ձգուին մաէ Ժողովոյն։

ՀԱԶԱՐՈՍԵԱՆ ք. էֆ. — (Խօսէլ Առէնուով
էֆ. է առշնչւակ) Պահ մ'առաջ ըսիք թէ Կրօն
Ժողովոյ համարատուութեան վրայ հարցում
ղած ատեն՝ Ս. Պատրիարքը պատասխանեց
Այն պատասխանը գոհացուցիչ չ'էր, օրինաւ
պատասխան չ'էր եւ անոր դէմ բողոքեցի եւ
ուստի այս խնդիրը պէտք է օրուան կար
անցնի եւ անոր վրայ խօսուի :

նախորդ կազմութեան միջոցին անհնար կ'ըլլայ
Վարչութեան խոչընդուռ եղող խողիքները լու-
ծել , եւ այժմ հնարաւոր :

Հո՞ս է բան խնդիրը եւ կը խնդրեմ որ լաւ
աշաղը բռնթիւն ընէք, վասն զի մեծ մշմարտու-
թիւն մ'երեւան սկիսի դայ :

Արեսվոխանութիւնն ան տակն չը կրցաւ լու-
ծել , վասն զի ճնշման տակ էր թէ ազնուա-
պետական և թէ ժողովրդական կուսակցու-
թեանց տակ . Եւ ներեցէք որ յայտնի բաեմ թէ
երկու կուսակցութիւնք ալ Սահմանագրութեան
հակառակ ընթացքի մէջ զանուած են . հոս ա-
նոնց մանրամասնութեանը մանել հարկ չ'եմ հա-
մարիր :

Սահմանադրութեան գաղաքաման նախատօնակին մէջ անսանի քաղաքագէտ մը ոռ խօսքը
բառձէ . Չեր Սահմանադրութիւնը քառակուսի
սնիւի կը նմանի որ չը քալեր . Սրբազնն Նո-
խադան ալ անգամ մը ծողովիս մէջ ըստ ու-
սի թէ՝ մեր մոքերն են քառակուսի : Եսկ ես
ութ տարուան արձանադրութեանց յենլով կ'ը-
սիմ թէ՝ ոչ Սահմանադրութիւնն է քառակուսի
և ոչ մոքերը . Սահմանադրութեան բուն ողին
է ական մասը չը գործադրուելէն կամ թէ չը
արդուելէն է , որ այնչափ գժուարութիւններ
ուղի ունեցան :

Այժմ որ Սահմանադրութեան վերաքննու-
թիւնն աւարտած չ'է . ինչ կը ըսիմ , սկսուած
ու չ'է , ներկայ Արևովոխանութիւնս յաջողե-
ցու ոչ միայն լուծել այն կոնճուալից խողիրնե-
րըն , այլ եւ ձեռնարկեց զաւառական հարստա-
նարութեանց խողրոյն եւ Վարչութենէն հա-
մարտութեան . այսպահի կրնար զործով լը-
ռելեայն զաւառապարտել առկէ առջի պատահած
անգորերն եւ ունուած ընթառանեւ-

Ե՞նչպէս յաջողեցաւ . — Առհմանադրութեան
ոգուցն եւ սկզբանց ճշգիւ կիրառութեամբ .
Առհմանադրութեան հիմնական սկզբունքն է «Ե-
կասփախանական Վարչութեան» ոյժը Ճայնից բազ-
մութիւնն է, որ օրինաւորութեան սկզբունք է ո .
Օրդ՝ ինուրոյ մը վրայ վիճարանիլ, սինողել, յա-
նասիլ մինչեւ քաէարեկութիւն , անկէ ետքը
ազգորել մը կը մնայ Արեսփախանի մը՝ եթէ իր
խղճին դպած բան մը կայ՝ եւ հպատակիլ մե-
ծագոյն մասին որոշման , որ կրնայ սիսալիլ .
այց օրինաւորութիւնն է : Ահա այն առեւներն
ոյն հիմնական սկզբունքը ճշգիւ չը զործադ-
առեցաւ, եւ փոքրագոյն մասին յարացած ընդ-
դիմութիւններն յայտնապէս կ'երեւին արձա-
նագրութեանց եւ զործոց հետեւանալին մէջ :

ՄԵԼ ԵՐԿՈՒ ՕՐԻՆԱԿ ՐԱՄ ԱԿԱՆ ԵՒ

Արևագոյնանութիւնը 1865 մայիս 24 ի նիւ-
այն մէջ 73 անգամոց ներկայութեան կ'որոշէ,
ու ժամանակեաց կերպիւ օբյեկտ ցընտրութիւն
գաւառական Արևագոյնանոց՝ ՏԱ անգամոց ներ-
կայութեան առեալ եւ որոշում առ
հրայն ձայն մը 72 էն կը բաժնուի եւ քու-
սրկուելէն եռքը փոխանակ այսպէս բողոքե-
ութէ՝ այս որոշումն օրինաւորութեան զէմ
ասոր զէմ կը բողոքեմ եւ կ'առաջարկեմ որ
ով բողոքս արձանագրութիւն, կ'ըսէ, այս որո-
շումն օրինաւորութեան զէմ է, թ. Գուառն աւ
էնց շընդունէց, ասոր զէմ կը բողոքեմ եւ կ'ա-
ռաջարկեմ որ իմ բողոքս արձանագրութիւն,

Մելիսելու հարկ չ'եմ տեսներ թէ այս բազա-
ր տասն ամիս ետքն ի՞նչ արդիւնք անեցաւ .
Աւրիշ օրինակ մ'ալ : Դրամի խնդրոյն վրայ
անձնաժաղովներ կազմուելէն , տեղեկագիրներ
մբագրուելէն եւ Արևոփոխանութիւնն ալ երկար
նուռթիւն եւ վիճարանութիւններ ընելէն ետքը՝
ուէի ժամանակը կու դայ 1864 յունիս 26ինիս-
ին մէջ քայց Առենապետը հակակարծիք ըլլալով
րկար տան զիմանալէն ետքը քուէի կը դնէ .
ուէարկաւթենէն վերջը Առենապետը ի՞նչ ը-
ելու էր . ներեցէք որ բուն իր խօսքը մէջ
երեմ . ոչի՞ս իւ չ-բնել + նե առաջէի ենտերը ոքու-
շաւեցաւ , լինցա՞ս :

Մեկնելու հարկ չը կայ թէ այս խօսքն ի՞նչ
ստիճան ազդեցութիւն ունեցած է ժողովրդ-
ան վրայ , 1864 և 1870 թուականը դրամի
նորոյն անուանների մեջուն մասին :

Դաք , Երեսվոխան էֆ . ներ , առաջին նիւ-
էն ՚ի վեր այդպիսի կուսակցութեանց գործիք
լալէ հետի կեցաք . տարաձայնութեանց կո-
ւեռութիւնն աւ բանալու եւ աշխարհի առ-
աջ ու առձեւն եւ երաշեաց առաջ առաջ

ու զարդ պարունակություն ու բառագիրը դատել առջա-
մար՝ առեաննիդ բացիք ժողովրդեան եւ ա-
նենազրութիւննիդ ալ 'ի լոյս հանիք . Սահմա-
ազրութեան ոգւոյն եւ սկզբանց յենլով , զոր-
ով ապացուցիք ծանրակշխ խնդրոց մէջ թէ՝
հծագոյն մասին կարծիքն է օրինաւորը , եւ
ոյն յարդեցիք եւ յարդել առիք . որով յաջո-
ւցաք 'ի հնաւոն անլուծանելի մնացած խրն-
որներն եւ նորէ նոր երեւան եկածներն ալ-
ծել . առկէ եռքն ալ պիտի յաջողիք միշտ ,
միի որ Սահմանազրութեան սկզբանց ձշոյ-
րառութեան հետամուտ էք եւ անոր ոգիւ-
ցելի պահել կը ջանար , քանի որ հետիւ էք
մանական նկատումներէ , անկեզծ Զեք պաշ-
տին եւ հասու ուղեւում Շետիւ մասն . իւ-

կը յուսամ , ինչո՞ւ ծածկեմ իղձո , կը յուսամ
որ ներկաց Արեսփախանութիւնս պիտի ժամա-
նէ այն զանկալի հագատակին , առ որ կը դիմէ
բովանդակ Աղջը , օրինաւորութեան հետեւե-
լուն արդիանքը վայելելու տե՛նչանոք : Մանա-
ւանդ թէ այժմ զաւառաց մէջ Սահմանադրու-
թիւնը զարծագրուիլ սկսած ըլլալով , ասանկ
զեղեցիկ օրինակ մ'անոնց տալու պարագաւոր
էր կեզրո՞ր , զի զաւառաց մէջ Պօլսոյ օրինա-
կին հետեւելու մեծ միտում կայ . . . Երանի
թէ անսնք չը հանգիստէին այն զժբաղդ ալեկո-
ծութեանց , որոց մէջ ծփաց Պօլսո ոթ տարի
ամբողջ . եւ չ'են հանգիստիր . քանի որ այժմեան
ընթացքը կը յարատեւէ . եւ պիտի յարատեւէ ,
երբ առեն Հայ զզայ այս պէտքը , Սահմանադ-
րութեան ոգւոյն եւ սկզբանց ճշգիւ կիրառու-
թիւնը սորմի , այն է խորհիւ եւ վիճել մինչեւ
քուէարկութիւն եւ ապա մեծագոյն մասին
որոշման հագատակիլ . թէ որ խղճահար զրո-
նուի , բոզոքել , կամ շատ շատ պաշտօնէն հր-
բաժարի :

Առաջի հետի ըլլալով որ եւ իցէ ճնշու մներէ՝
մենք մեր պարտքը կատարենք առանց այս կամ
այն ակնածաթիւնն ունենալու, ազատաբար
խորհինք եւ խօսինք եւ պիճարանինք այսօր վե-
ռաբնաւթեան վրայ, բայ որևէ խնդրոց կարգն
է այն. Վազր համարատութեան վրայ, միւս
օրն հարստանարաւթեանց վրայ, երբ հետզհե-
տէ խնդրոց կարգին մէջ զան: Ասուած օժան-
դակած է մեղ ցարդ, զարձեալ կ'օժանդակէ
որ սիրելի ժողովրդեան ցաւոց զարմանին հա-
յար:

Վերջին խօսք մ'ալ Տեսակ մը ձեռշում ալ կայ,
որ տակաւին կը ներդործէ ա թեհուս արակն եւ
հարին վրայ . Ասրծելով թէ այս աթոռները ,
որոնց վրայ կը բազմինք , այս ու այն մարդոց
նորոն է . մարդ կային շնորհաց թեղյեզրուի բր-

առթեան վրայ անվաստան , ակիածութեանց կը
դիմենք . Աւելիոք առանձնաշնորհութիւններ եւ^ա
արտօնութիւններ , այսուր Հայաստանեաց եկե-
ղեցւոյ անփական իրաւունքն են . աւելիոք ա-
ռանձնաշնորհութիւններ , որոնք կ'օյսերական
ապրեխնամ կառավարութիւնն է վազուց անփ-
ական շնորհած է . իսկ այս բանը որ ութ առ-
քի կ'վեր մեզ շնորհեց , այսինքն Ազգ . Վար-
ութեան կազմութեան եղանակի բարուորութե-
աց ազգային պատօնութեաց իւրաքանչիւրին
շնորհաւթեան եւ պարտաս որութեան առն բա-
նը , իրաւուց եւ պարտեաց ակ'բան ձաւարա-

ամենէն գործնակցան եղանակին կը յարի : Դի-
տպութիւն եղաւ թէ Ըսդհ. Ժողովը չը կրնար
Սահմանադրութեան վերաքննութիւնն իր մէջ
դլուխ առ դլուխ կատարել : Ըսդհ. Ժողովն երբ
ուզէ սահ Խանադրութիւն մը հաստատել , յանձ-
նաժողով մը կը կարդէ կամ կառավարութեան
ներկայացուցած ծրագրին վրայ կը վիճարանի ,
յօդուած առ յօդուած զայն 'ի քնին առնելով :
բայց որովհետեւ մենք արդէն Սահմանադրու-
թիւն մ'ունինք 'ի ձեռին՝ անյարմար եւ դժար
չէ զայն Ըսդհ. Ժողովոյն մէջ վերաքննել , եւ
հարկ չը կայ յանձնաժողով կարդելու . արդէն
մէկ քանի յանձնաժողովներ ունեցանք եւ եր-
կու ծրագիրներ ալ եկան ու մերժուեցան :
Վերաքննութեան եղանակն այս կերպով ո-
րոշուելէ ետեւ , ինչպէս Աստենապետ էֆ. ա-
ռաջարկեց : ամենէն առաջ Վարչութեան վե-
րաբերեալ դլուխը քննելու հարկ կը տեսնեմ
եւ հետղուետէ միւսները :

ԱՆԱԲԵԿԵԱՆ Մ. Էֆ. — Ես ալ մի քանի խօսք
ունիմ Սահմանադրութեան վերաբննութեան
առթով խօսելի , զոր եթէ չը խօսիմ , կարծեմ
խղճիս վրայ մի բեռ ունենալ :

Իմ հայեցուածքը Սահմանադրութեան վերայ
բոլորովին տարբեր է Ընդհ. Փողովոյ հայեց-
ուածքէն : Իմ քսան տարուան փորձառութիւնս՝
զոր ունիմ Հայոց աղջին նախնի եւ արդի գը-
րութեան վրայ՝ այս պատկառելի Փողովին հա-
յեցուածքէն տարբեր հայեցուածք կը ներշնչէ
ինձ : Սահմանադրութեամբ կառավարուիւ կը

Նշանակէ ինձ համար մէկ աղդի իւքնիրանով կա-
ռավարութիւն . արդ՝ մեր Ազգն այսօր Օսման-
եան Պետութեան մէջ այլ եւ այլ աղդաց եւ ի-
րարմէս սաստիկ աարբերութեալը ընկերութեան

մէջ ի՞նչպէս կարող է ինքվինքը կտռավարել ,
թող զիս համոզեն : Ուստի Աահմանաղբաւթեան
տրամադրութիւնն ամեն բանէ առաջ այն կէ-
ալ պիտի որոշէ թէ՝ ինչպէս ինքվինքը պիտի
կտռավարէ աղջն այդ իրարու անհման զրու-
թեամբ :

Առնանադրութիւնն՝ Ազգին էական տարերքները, ինչպէս է իր նախնական եկեղեցին, իր ընտանեկան կեանքն եւ հասորակաց դաստիարակութիւնը, դարգացման ընթացքի մէջ զնելու տրամադիր չէ եղած. մանաւանդ ընտա եկան կեանքը ու հին ժամանակներէ հետեւ կեղիցւոյ ձեռօք Հայոց ազգի արողջութիւնը պահպանվելու ամենէն կախան պահեց առ էլու Ն

Սահմանադրութիւնն եթէ մրժիալն Հայոց տպ-
տին Ներքին իշխանութիւնը սահմանելու , բա-

ժամանելու վրայ կը կայանայ այդ մի մեծ բան
չ'է . Եատոնց է Հայոց աղջու իր եկեղեցին
ստացած է մի սահմանադրական դրութիւն իր
հոգեւոր զործերը անօրինելու մասին , ասդա-
ցոյդ , մեր եկեղեցականաց ընտրականութիւնը .
Այս է , պատկառելի խողով , իմ հայեցուածքը
Սահմանադրութեան վրայ , խնդրամ ու շաղրու-
թիւնիդ դարձնել այս կէտերու վրայ վերա-
քընութիւնը չըսկսած :

Նախ պէտք է Ընդհ. Ժողովը իրեն մի կերպարանք տայ, այդ վերաբննութիւնն զործը կատարելու ժամանակ. Ազգ. Վարչութիւնն այսպիսի մի դրութեան մէջ զնէ՝ դռնէ մի տարուան համար, որպէս զի իր այս մեծ զործով

զբաղած ժամանակն ուրիշ առարկաներու վրայ
իր ուշը դարձնելու պարտաւոր չը լինի :

Մի աղգի վերածնութեան գործը հեշտ բան
չէ . ես հաւաստի եմ որ վերաքննութեան գոր-
ծը գոնէ մի տարի պիտի շարունակէ , եւ յի-
րաւի մի աղգի վերանորոգումը մէկ քանի տար-
ւոյ գործ չէ . գոհ պէտք է լինինք եթէ տաս
տարւոյ մէջ մեր նսղատակին կարող լինինք
համեմիլ :

Բայց հասարակութիւնը հակառակ կը կարծէ,
կը կարծէ թէ մի աշխատավոր ալէս կարե-
լի է մի աղդ վերակենդանացնել : Սահմանադ-
րութիւնը՝ սահմանադրական օրէնքները միգոր-
ծի , մի օրինազրքի մէջ ամիսովել չ'է , այլ նոյն
ազդի զդացմանց , կենաց , ընթացքին եւ վար-
ման մէջ պատուաստել է :

Այդ գործն ալ մէկ քանի տարուան մէջ լի-
նելու գործ չ'է . ուստի այդ մասին համբերու-
թիւն կը խնդրեմ թէ պատկառելի ծողովէն եւ
թէ մեր Ազգայնոց հէ :

Արդ՝ ինձ կ'երեւայ որ Սահմանադրութեան
գլխաւոր արամադրութիւնքը՝ որոնք Տէրու-
թեան օրինաց հետ յարաբերութիւն ունին եւ
ազդային ներքին գործոց գլխաւոր ընթացքը
տուողներն են, կարող ենք այս տեղ, այս ժո-

Ղովոյս մէջ վերաբննել եւ սահմանադրել . բայց
նոյս ընդարձակելի մասերը՝ որոնք կը վերա-
բերին եկեղեցւոյ բարեկարդութեան , ընտանե-
կան կենաց պահպանութեան եւ հուսարակաց
գաստիարակութեան , այդ մասին տեղեակ եւ
վործառու մարդկանց յանձնաժողովոյ մը յանձ-
նել սկզբ է Ահա՛ այս է իմ հայեցուածքը
Սահմանադրութեան վերաբննութեանը մը միայն :

Չեզի անդամակցելու պատիւ ունենալէս ե-
տեւ գումարուած երրորդ ժողովոյն մէջ , երբ
ինդիր մը կը յուզուէր թէ վերաքննութիւնը
Ասհմանադրութեա՞ն՝ եթէ ոչ ծրագրին վրայ
ընել պէտք է , այն ատեն ըսի . երկուքէն ալ
կարելի է օգուտ քաղել , միայն պէտք է որ յա-
տակագիծ մ'ունենանք եւ վերահասու ըլլանք
Ազգին բարոյական , նիւթական եւ քաղաքա-
կան վիճակին , որպէս զի մեր օրէնսդրութիւնը
անոր պիտոյից ծառայէ . հետեւապէս առաջար-
կեցի որ այս յատակագիծը պատրաստելու պաշ-
տօնով յանձնաժողով մը կազմուի : Եւ ստու-
գիւ խիստ կարեւոր է այս , վասն զի ինչպէս
զգեստ մը պէտք է որ մարմնոյն յար եւ նման
ձեւն ունենայ , նոյնպէս օրէնք մը պէտք է որ
ժողովրդեան վիճակին պատասխանէ եւ օրէ-
նքսդիրը քաջ ճանչէ զայն : Արդ՝ իմ դիտողու-
թիւններս կը կնելով կ'առաջարկեմ որ ամեն բա-
նէ առաջ պէտք եղած յատակագիծը մեզ բե-
րելու համար յանձնաժողով մը դրուի :

ԱՃԵՄԵԱՆ Ս. Էֆ. — Վերաքննութեան
բառն երեւան ելաւ եւ ամեն մարդ զայն ու-
զած կողմը կը քաշէ , վասն զի ընդարձակ է
անոր ասպարէզը : Ըստ մեզ խնդիրը պարզա-
պէս վերաքննութեան եղանակն որոշելուն վը-
րայ կը կայանայ , եւ ես՝ այս մասին Երեմիա
Սրբազնին հետ համամիտ՝ կ` առաջարկեմ որ
ընդհ. ժողովոյ մէջ Սահմանադրութեան փոխո-
խութեան կարօտ կէտերն որոշուին եւ յանձ-
նափողովոյ մը յանձնուին , որ իրեն ցոյց տըր-
ուած սահմանին մէջ պէտք եղած փոխու-
թիւնները մտածէ :

Տ. ՀՄԱՅԵԱԿ ՎՐԴ. — Խօսքերն երթալով կ'եր-
կարին , մէկը յանձնաժողով կ'առաջարկէ , միւ-
ոը ծրագրի խնդիր կը յարուցանէ , վերջապէս
ամենուստեք տարբեր ձայներ կը լսուին : Ժո-
ղովը Սահմանադրութեան վրայ վերաքննու-
թիւնը կատարելու որոշում տուած է . ուստի
պէտք է որ ինչպէս առաջարկեց Ատենադպիր
էֆ. առանց ժամանակի կորստեան գործողու-
թիւնն սկսի եւ դլուխ առ դլուխ Սահմանադ-
րութեան վերաքննութիւնը կատարուի :

ԻՓԵԿՃԵԱՆ Հ. ԷՖ. — Անոնք որ չ'են ուղեր
յանձնաժողովոյ ձեռօք վերաբննութիւնը կա-
տարել, կ'առարկեն թէ գործն այս ընթացքով
կ'երկարի : Աղէկ կ'ըլլար որ իբական փաստե-
րով ալ հաստատէին իրենց խօսքը :

Հոգեբանական ճշմարտութիւն մ'է թէ՝ սա-
կաւաթիւ անձերու կամ պղտի ժողովի մը մէջ
խնդիր մ'աւելի դիւրութեամբ կ'որոշուի , քան

աղմութեան եւ մեծ ժողովոյ մը մէջ , ուր
ատ անգամ ժողովականք՝ իրենց սլաշտպանած
էկ սկզբան նաեւ անտեղի ըլլալը հասկնալէ
տեւ՝ տակաւին կը պնդեն անոր վրայ , առա-
փ բաղմութեան պղտիկ չը մնալու համար : Իմ
ոռաջարկութեանս ընդդիմախօսք թող պա-
ռասխանեն ինձ , սակաւաթիւ թէ բաղմաթիւ
արմոյ մէջ խնդիր մը դիւրաւ իւր լուծումը
ը գտնէ :

Վերաքննութիւնը յանձնաժողովի մը յանձ-
ուելէն սա օգուտնալ կը ծագի, որ Ընդհ. Ժո-
ղը առիթ կ'ունենայ ուրիշ կարեւոր խնդրոց
աւառական հարստահարութեանց, Պատրիար-
արանի բարեկարգութեան եւ այլ խնդիրնե-
ու ալ զբաղելու, եւ կ'աղատի այն ամբաս-
անութիւններէն զորս դաս մը մարդիկ Ընդհ.
օղովոյն վրայ կը դիզեն ժողովրդեան տգիտու-
թիւնն իրենց ձեռք զէնք մ'ընելով։ Դարձեալ կ'ը-
եմթէ յանձնաժողովի ձեռօք վերաքննութիւնն
ուելի կը դիւրանայ եւ շուտով կ'աւարտի,
Ծինչղեռ Ընդհ., Ժողովը՝ եթէ ինքը կատարէ՝
զէտք եղածէն աւելի երկար ժամանակի կը
արօտի։ Իրը օրինակ մէջ կը բերեմ նոյն խոկ
այս խնդրոյն վրայ ժողովին այս օրուան վիճա-
անութիւնը։ Խնդիրը վերաքննութեան վրայ
, մին կ'առաջարկէ որ յանձնաժողովոյ մը
անձնուի այս գործը, միւսն՝ Ընդհ. Ժողովը
կատարէ, կ'ըսէ, ուրիշ մ'Ազգին վիճակագրա-
կան տեղեկագիրը կը փնտոէ, օրէնքը վերա-
քըննելու համար։ մէկն ալ՝ վերաքննելի կէ-
տերն որոշուին եւ յանձնաժողովը կարգադրէ
կ'ըսէ, եւ այս ամեն տեսակ կարծիքներ կը դը-
պապանեն խնդրոն լուծումը։

Վերջապէս ի՞նչ որ ալ ըլլայ գիտնալու ենք
եւ փորձն ալ կը ցուցընէ զայն որ, Ընդհ. Փողո-
վոյ մէջ չը կրնար վերաքննութիւնը կատարուիլ
այլ պէտք է յանձնաժողովոյ մը յանձնել, եւ
երբ անկէ վերադառնայ գործը՝ զայն վաւերա-
ցրնել :

ԽօՃԱՍՄԱՐԵԱՆ Օ. Էֆ. — (ԲՆԴ-ԴԶԵԼԴ) Եւ Մի
թէ առաջնորդ քննելու :

ԻՓԵԿՃԵԱՆ Հ. ԷԹ. — (ՅԱՐԱՆԱԽԵԼՎ) ԵՐԱՆ
թէ ես սխալած ըլլայի իմ համոզմանս մէջ եւ
գործը յաջողութեամբ իր վախճանին հասնէր
բայց դժբաղդաբար նախորդ փորձերը ցոյց կո
տան թէ անկարելի պիտի ըլլայ այս :

ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ Գ. Էֆ. — Սահմանադրութեա
վերաքննութիւնն այնքան գժար չէ ըստ իս
լամն զի անոր մէջ գտնուած յօդուածներու
մէկ մեծ մասը հրահանգներ եւ ընտրական տվ

ուաջարկէ , Կ'ըսեմ որ , եթէ այս առաջարկու-
թիւնը լոխն կերպով ըստ՝ թերեւս ընդունելի
դատուէր , բայց հիմա որ հրապարակաւ եղաւ,
չ'ենք կրնար հաւանիլ յանձնաժողովոյ մը կազ-
մութեանը : Մենք որ եւ է գաղտնիք եւ քա-
ռաջական : Եւ Եւ Եւ

Ղաքական խնդիրներ չունինք, այլ ներքին գործեր են ամենքն ալ, զորս աշխարհի առջեւ կրնանք տնօրինել, Հարցում ըրի թէ Սահմանադրութիւնը յանձնաժողովոյ մը յանձնուելէն վերջը կրկին Ընդհ. Ժողովոյ պիտի վերադառնայ եւ Ժողովը պիտի իրաւունքը կորուսած չ'ըլլար.

Այս տեսակ թիւր մեկնութիւններ տալու
հարկ չը կայ . ժամանակ մը Սեր . Վիշէն էֆ .
այս տեսակ առաջարկութիւն մ'ըրեր է եղեր ,
իմ խօսքերէս այդ չը հետեւիր . բացարձակ կը
բողոքեմ Օգսէն էֆ . ի դէմ որ այսպէս այլան-
դակ կերպով կը մեկնէ իմ առաջարկութիւնս
եւ այնպիսի առաջարկութիւններ մէջ կը բե-
րէ՝ որոնք բնաւ նմանութիւն չ'ունին իմինիս
հետ . Վերջին անգամ մ'ալ կ'ուզեմ պարտա-
ւորութիւնս կատարել եւ յայտնել ի'նչ որ կը
մտածեմ վերաքննութեան խնդրոյն վրայ :

ԵՌԻՍՈՒԹԵԱՆ Տ. Էֆ. — Կը ԿՐԿՆԵԱ ՕՂԱՔՆ Էֆ.ի
ԱԲՄՈՎԱԾԽԵԱՆՆԵՐ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՍՐԲԱՁԱՆ. — Նշանակութեան ար-
անի են Օգսէն Էֆ. ի վերջին խօսքերը : Սահ-
անաղրութիւն մ'այսպէս հրապարակային քըն-
ութեամբ, գաղափարաց ընդհանուր հաղոր-
ակցութեամբ եւ վերջապէս ժողովրդով կըր-
այ հաստատուիլ . ըստ իս սլէտք է մանաւանդ
աւառաց առաջնորդներն ալ հրաւիրել որ վե-
աքնութեան մասնակցին իրենց դիտողու-
իւններով :

որ վիճաբանութիւնը վերջանայ եւ խնդիրը քը-
ուէի դրուի :

ԱՆԱԲԵԿԵԱՆ Մ. Էֆ. — Եղբ եւ ասացի թէ

ագատութիւն չունինք հրապարակային վիճա-
բանութիւն ընելու , քաղաքական նկատմամբ
չէր , վասն զի մեր Տէրութիւնը խորհելու ա-
զատութիւնը չը բռնաբարէր , այլ միայն ապօ-
րինաւոր արարքները կ'արդելու : Վերաքննու-
թեան պահուն երբ ծանրակշիռ կէտի՞ւմը վրա-
դանայ խնդիրը՝ կարեւոր բաներ կան նկա-
րագրելու , նուժակներ կան կարգալու , եւ այ-
ստեղակ պարագաներու մէջ՝ քննութիւնը պէտք
է որ առանձինն կատարուի , որպէս զի որ եւ
աղդեցութիւն չը ներգործէ անոր վրայ :

ԱՏԵՎԱՊԵՏ ԷՅ. — Այդ տեսակ պարագաներու մէջ ծովովը կընայ դոքնիակ նիստ ընկեր ձնշում կրելու աեղի չը կոյ :

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ ԷՅ. — ԵՐԲ առաջին անգամ վերաբննութիւնն ընդհ. Ժողովոյ մէջ ընել առաջարկեցի միտքս հոն չ'էր նայեր բնաւ թէ յանձնաժողովոյ միջոցաւ գործն անպատճառ կ'երկարաձգի , այլ կը մտածէի թէ վերաբննութեախնողիրն այսքան զանազան դարձուածքներ առնելէ ետեւ աւելի օդտակար էր Ընդհ. Ժողով մէջ կատարել զայն , ինչպէս որ Ժողովոյ ամսամեծ մասն ալ նոյն կարծիքն ունեցաւ :

Երբ Խփէկճեան էֆ. այլիմաստ մեկնութիւնուաւ իմ խօսքիս , 'ի սկզբան կարեւոր չը համարեցի պատասխանել , վասն զի իւր քարոզու հոգեբանական ճշմարտութեան հետեւութեա իր խօսքը չպաշտպանելու պիտի նկրտէր վայրկեաններ պիտի սպառէին ընդունայն .

(Եղանձի ու կը ծառաւէ Ժողովայն Աշ)

ես ոչ զոք արգիլելու դիտում ունիմ . մանա-
ւանդ թէ ամեն կարծիք իր արժէքն ունի եւ
պէտք է՝ ազատօրէն յայտնուի : Ես խօսելէ ե-
տեւ պատրաստ եմ Խփէկճեան էֆի խօսքն ալ
լսելու . բայց եթէ Ժողովը անմիջապէս քուէ-
արկութիւն ընելու կամք ունի , կը լոեմ :

Ժողովականներէն շատեր քուէ կ'աղաղակեն
եւ Ատենապետ էֆ. Վիճաբանութեան վախճան
տալով խնդիրը կ'ամփոփէ եւ քուէի կ'ենթարկէ

Ժողովը երկու հակառակ քուէի դէմ մեծա-
մասամբ կ'ոռոշէ . պործադրութեան մէ

յանձնաժողով կարգել եւ անոր յանձնել քըն
նութեան կարօտ դատուած կէտերը :

Այս որոշումն ետեւ Ատենադպիր էֆ. ծանուց թէ՝

Նիկոլեան Վարդան	էֆ.
Տավուտեան Յովհաննէս	»
Դագարեան Թորոս	»

յաջորդաբար երեք անգամ Ժողովէն բացաւ
իսկ ուժութեած էն՝ առանց օրինական պատճառ

կայ գտնուած ոս առաջ օրինակա պահան
եւ երկրորդ անգամուն ազդարար նամակներ
ընդունելէ ետեւ : Այս վերջինին հիւանդ ԸԱ
ռան համար Խօճասարեան եւ Մազլրմեան

լուս հասար թօնաստիրուան և յուղ
ֆէնտիները վկայեցին եւ Ժողովը զայս վկայո
թիւնն ընդունեց . հետեւապէս Ատենապետ է
միւս երկու երեսփոխանները . պաշտօնէ հր
ժարեայ հրատարակեց .

Առեալիք սովորեալ ժամը 10ին :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ Ա. ԱՐԱԲԵԿՅԱՆ

ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ Յ. Հ. ՄԵՐԵՔԵՄ-ԳՈԼ

0.010154000

ԳԻՆ 2 ՎՐՈՒՅ

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՑԻՆ ՄՌՏՈՒԿԻՆ

Կը ծախուի ի Դիւանատան Պատրիարքարանի . և կը գտնուի
Եկեղեցեաց բանկալները :